

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARININ OKUMA ALIŞKANLIKLARI VE KÜTÜPHANE KULLANIMLARINA İLİŞKİN BİR İNCELEME

(Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği)

Perihan Gülce ÖZKAYA

Türkçe Eğitimi Bölümü, Eğitim Fakültesi,
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
E-mail: gozkaya@mu.edu.tr

Didem ÇETİN

Türkçe Eğitimi Bölümü, Eğitim Fakültesi,
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
E-mail: dcecin@mu.edu.tr

Özet

Nitelikli insan, kendisiyle ve diğer insanlarla sağlıklı iletişim kurabilen, tabiatı gözlemleyen, çevresinde olup bitenlerin farkında olan ve kavramlaştırma becerisine sahip insandır. Nitelikli insan yetiştirmede, okuma alışkanlığı büyük önem arz etmektedir. Okuma alışkanlığı bireylerin kelime hazinesini zenginleştirir, duygu ve düşünceleri olgunlaştırır. Duygu ve düşüncelerin olgunlaşması, insanlar arasında sağlıklı iletişim kurulmasını sağlar. Okuma alışkanlığı gelişmiş insanlar, hayata geniş bir pencereden bakabilirler. Bu araştırmanın amacı; Türkçe öğretmeni adaylarının okuma alışkanlıklarını ve kütüphane kullanımlarını araştırmak, eğitimde nitelikli insan yetiştirmede okuma alışkanlığının ne derece önemli olduğunu vurgulamaktır. Bu amaç doğrultusunda, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde okuyan 76 erkek ve 116 bayan olmak üzere 192 öğrenciye, "Okuma Alışkanlığı Anketi" uygulanmıştır. Elde edilen veriler, bilgisayar paket programı SPSS 20.00 (Statistical Package for Social Sciences) kullanılarak frekans sıklıkları ve çapraz tablolar bakımından analiz edilmiştir. Yapılan bu araştırma sonucunda, Türkçe öğretmeni adaylarının okuma alışkanlıklarının ve kütüphane kullanım sıklıklarının yeterli düzeyde olmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Okuma, Okuma Alışkanlığı, Dil Gelişimi, Kelime Hazinesi, Kütüphane kullanımı.

INVESTIGATING TURKISH LANGUAGE TEACHER CANDIDATES' READING HABITS AND USE OF LIBRARY

Abstract

Qualified person is the one who can establish healthy communication with himself/herself and other people, who can observe the nature, who is aware of the events happening around him/her and who has the ability of conceptualization. Reading habit possesses a great importance in upbringing this qualified person. Reading habit enriches individuals' vocabulary, fully develops emotions and thoughts. Development of emotions and thoughts contributes to a healthy communication among people. People with the habit of reading can look at the world from a broader perspective. The aim of this study is to examine prospective Turkish teachers' reading habits and their usage of the library, to emphasize how important is the reading habit in upbringing qualified people in education. In line with this purpose, a 'Reading Habit Questionnaire' is submitted to a total of 192 people- 76 boys and 116 girls- who are students at Turkish Language Teaching Department, Education Faculty in Muğla Sıtkı Koçman University. Gathered data is analyzed in terms of frequencies and crosstabs using SPSS 20.00 (Statistical Package for Social Sciences). Results of this research show that reading habit and frequency of library usage of prospective Turkish teachers are not at an adequate level.

Key Words: Reading, Reading habit, Language improvement, Vocabulary, Library usage.

1. Giriş

İletişimde dilin önemi çok büyüktür. Bir dil, ne kadar çok işlenirse, o kadar çok zenginleşir. Dil zenginleştikçe, o toplumda yaşayan insanların duygu ve düşünce dünyaları da zenginleşir ve insanlar daha çok algılama, kavrama ve yorumlama becerisine sahip olurlar. Toplumda iletişim kurabilme, insanları eğitebilme, tabiatı şekillendirebilme ve düşünce üretimi, yani her şey dile bağlıdır (Coşkun, 2008: 243).

Bireyde dil gelişimi dört temel dil becerisi üzerine inşa edilir. Bu becerilerden okuma ve dinleme becerisi dilin anlama boyutunu; konuşma ve yazma becerisi dilin anlatma boyutunu oluşturur. Dört temel dil becerisinden biri olan okuma, bireyin yaşantısı boyunca sürdürdüğü en etkili öğrenme yollarından biridir. Bilgiye ulaşmanın, onu sürekli güncellenenin en kolay ve uygun yollarından biri olan okuma, yazılı olan bir metni bilinen yazı karakterlerini sesli veya sessiz çözümlenmesinde, metnin içindeki duygu, düşünce ve iletileri anlamaktır (Özbay, 2009: VII). İçinde yaşadığımız topluma uyum sağlamanın, onunla iletişim kurmanın ancak dil ile mümkün olduğu ve öğretimin her aşamasının okumaya dayalı olduğu düşünülürse, bu amaçlara ulaşmada okuma eğitiminin önemi daha iyi anlaşılır (Özbay, 2009: VII-VIII).

Bir iletişim etkinliği olan okuma, sadece eğitim hayatında değil, günlük hayatın her alanında karşımıza çıkmaktadır. Dökmen (1994: 5), okuyarak günümüzde büyük boyutlara ulaşmış bilgi birikiminden yararlanabileceğimizi ve diğer insanlarla iletişim kurabileceğimizi; bütün bunların ise, daha rahat yaşamamıza ve çevremize yararlı olmamıza katkıda bulunacağını belirtmiştir. Akçataş'a (2002) göre de öğrenmek, deneyimleri paylaşmak, günlük dertlerden uzaklaşmak ve rahatlamak için okumaya ihtiyaç vardır.

Günümüzde okuma, sadece bireysel bir yetenek olmanın ötesinde, kişisel olgunluk göstergesi ve ülkelerin gelişmişlik düzeyiyle ilgili kurularak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla bir milletin gelişmişlik düzeyi; halkının okuma oranı, bilgiye ulaşma ve bilgiyi kullanma seviyeleriyle anlaşılır hâle gelmiştir (Balci, 2009: 2). Yılmaz (1995: 325) ve Devrimci'ye (1993: 6) göre bireysel boyutta sağlıklı ve gelişmiş bir kişiliğin en önemli göstergelerinden biri olan okuma alışkanlığı, toplumsal boyutta, demokratik yapının ve uygarlığın temellerini oluşturan bir ögedir. Okuma; toplumların eğitim, ekonomi ve kültür alanlarında göstermeleri gereken gelişimin hem bileşeni hem de hızlandırıcısı niteliğindedir (Akt. Sağlam vd., 2008: 9). Bu sebeple okuma, sürekli kullanılan ve alışkanlık hâline getirilmesi gereken bir beceridir. Düşünen, üreten, yorumlayan, eleştiren, çözüm üreten bir toplum yaratabilmek için, her bireye okuma becerisinin ve alışkanlığının kazandırılması gerekir.

Bireyin okuma alışkanlığının geliştirilmesinde aile, çevre ve öğretmen faktörleri oldukça büyük bir önem arz etmektedir. Aile, arkadaş grubu, okul ve basını içinde barındıran çevrenin okumaya önem veren kişilerden oluşması, kişinin okumaya yönelik ilgisini artırır ve onu başarıya ulaştırır.

Okuma alışkanlığının kazandırılması sürecinde en büyük rol, şüphesiz öğretmenlere, özellikle de ana dili eğitimi veren Türkçe öğretmenlerine düşmektedir. Öğrencilerin hedeflenen başarıya ulaşmaları, ancak yeterli donanıma sahip öğretmenlerle mümkündür. Öğretmenin okuma becerisi ve alışkanlığı kazandırmada başarılı olabilmesi için, öncelikle kendisinin de söz konusu beceri ve alışkanlığa sahip olması gerekir. Çünkü öğretmen, öğrenciler için bir model konumundadır. Özbay (2006: 168), okuma eğitiminin öğrenci kadar önemli unsurlarından birinin de "öğretmen" olduğunu; okuma becerisinin kazandırılmasında ve okumanın bir alışkanlık hâline gelmesinde, öğretmene çok büyük sorumluluklar düştüğünü ifade etmektedir. Bu sebeple, etkili ve sağlıklı bir okuma becerisine ve alışkanlığına sahip bireylerin yetiştirilmesi sürecinde, Türkçe eğitimi verecek olan öğretmen adaylarının mevcut okuma alışkanlıklarının tespiti, önem arz etmektedir.

1.1 Amaç ve Önem

Çalışmamızın amacı, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe öğretmeni adaylarının okuma alışkanlıklarını ve kütüphane kullanımlarını araştırmak; eğitimde nitelikli insan yetiştirmede okuma alışkanlığının ne derece önemli olduğunu vurgulamaktır.

Bu çalışma, sağlıklı bir okuma becerisi ve alışkanlığının kazandırılması ve geliştirilmesi için verilen eğitime farklı önerilerde bulunulması bakımından önem arz etmektedir.

1.2 Araştırma yöntemi- metodolojisi

Araştırmanın yöntemi, olayları ve olguları doğal koşulları içerisinde incelemeyi hedefleyen “alan araştırması” yöntemidir. Araştırmada, “var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan” tarama modeli kullanılmıştır.

1.3 Araştırma örneklemi

Çalışmanın evreni, Türkiye’deki eğitim fakültelerinin Türkçe öğretmeni adayları olarak kabul edilmiştir. Çalışmanın örneklemini ise Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü 1, 2, 3 ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmaya, 76 erkek ve 116 bayan olmak üzere 192 kişi katılmıştır. Katılımcıların 53’ü birinci sınıf, 38’i ikinci sınıf, 67’si üçüncü sınıf ve 34’ü dördüncü sınıf öğrencileridir.

1.4. Verilerin Toplanması

Araştırma verilerini toplamak amacıyla “Okuma Alışkanlığı Anketi” kullanılmıştır. Anket uygulamaları, 2013-2014 eğitim öğretim yılının güz yarısında yapılmıştır.

2. Bulgular ve Yorum

Türkçe öğretmeni adaylarının okuma alışkanlıklarını ve kütüphane kullanım durumlarını araştırmak amacıyla, öğrencilere, “Okuma Alışkanlığı Anketi” uygulanmıştır. Elde edilen veriler, bilgisayar paket programı SPSS 20.00 (Statistical Package for Social Sciences) kullanılarak frekans sıklıkları ve çapraz tablolar bakımından analiz edilmiştir.

Yapılan araştırma sonucunda, aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Örneklemi Oluşturan Türkçe Öğretmeni Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

Tablo 1. Örneklemi Oluşturan Türkçe Öğretmeni Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

Cinsiyete Göre Dağılım	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümüli Yüzde
Erkek	76	39.6	39.6	39.6
Kadın	116	60.4	60.4	100.0
Toplam	192	100.0	100.0	

Araştırmaya 192 kişi katılmıştır. Araştırma kapsamında bulunan Türkçe öğretmeni adaylarının %39,6'sı (76 kişi) erkek, % 60,4'ü (116 kişi) bayandır.

Örnekleme Oluşturan Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Dağılımları

Tablo 2. Örnekleme Oluşturan Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Dağılımları

Sınıflara Göre Dağılım	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümüli Yüzde
1	53	27.6	27.6	27.6
2	38	19.8	19.8	47.4
3	67	34.9	34.9	82.3
4	34	17.7	17.7	100.0
Toplam	192	100.0	100.0	

Katılımcıların % 27,6'sını (53 kişi) birinci sınıf öğrencileri, %19,8'ini (38 kişi) ikinci sınıf öğrencileri, % 34,9'unu (67 kişi) üçüncü sınıf öğrencileri, %17,7'sini (34 kişi) dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Örnekleme Oluşturan Türkçe Öğretmeni Adaylarının Okumalarında En Çok Kimin Etkili Olduğuna İlişkin Bulgular

Tablo 3. Örnekleme Oluşturan Türkçe Öğretmeni Adaylarının Okumalarında En Çok Kimin Etkili Olduğuna İlişkin Bulgular

Okumalarında Etkili Olan Unsur	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümüli Yüzde
Arkadaş tavsiyesi	52	27.1	27.2	27.2
Aile	14	7.3	7.3	34.6
Kütüphane	43	22.4	22.5	57.1
Öğretmen tavsiyesi	41	21.4	21.5	78.5
Televizyon	2	1.0	1.0	79.6
Diğer	39	20.3	20.4	100.0
Toplam	191	99.5	100.0	
Toplam	192	100.0		

Tablo 3'te görüldüğü gibi, Türkçe öğretmeni adaylarına sorulan “Okumanızda daha çok hangi unsur etkilidir?” sorusuna, katılımcıların % 27,1'i “arkadaş tavsiyesi”, % 22,4'ü “kütüphane”, % 21,4'ü “öğretmenlerin tavsiyesi”, % 7,3'ü “aile”, % 1'i “televizyonda bahsedilmiş olması”, % 20,3'lük bölümü de “diğer” seçeneğini işaretlemiştir. Bu oranlardan da anlaşıldığı gibi, Türkçe öğretmeni adaylarının okumalarında; arkadaş çevrelerinin, kütüphanenin ve öğretmenlerinin, diğerlerine oranla daha etkili olduğu görülmektedir.

Örnekleme Oluşturan Türkçe Öğretmeni Adaylarının Çevrelerinde En Çok Kimin Kitap Okuduğuna İlişkin Bulgular

Tablo 4. Örneklemi Oluşturan Türkçe Öğretmeni Adaylarının Çevrelerinde En Çok Kimin Kitap Okuduğuna İlişkin Bulgular

Çevrelerinde En Çok Kim Kitap Okuyor	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümel Yüzde
Babam veya annem	12	6.3	6.3	6.3
Arkadaşım	95	49.5	49.7	56.0
Öğretmenim	50	26.0	26.2	82.2
Kardeşlerim	16	8.3	8.4	90.6
Diğer	18	9.4	9.4	100.0
Toplam	191	99.5	100.0	
Toplam		100.0		

Tablo 4’te görüldüğü gibi, Türkçe öğretmeni adaylarına sorulan “Çevrenizdeki insanlardan en çok kim kitap okuyor?” sorusuna, katılımcıların % 49,5’i “arkadaşım, % 26’sı “öğretmenim”, % 8,3’ü “kardeşlerim”, % 6,3’ü “babam veya annem”, % 9,4’ü ise “diğer” cevabını vermişlerdir. Bu oranlardan da anlaşıldığı gibi, Türkçe öğretmeni adaylarının çevrelerinde en çok arkadaşlarının ve öğretmenlerinin kitap okuduğu görülmektedir.

Örneklemi Oluşturan Türkçe Öğretmeni Adaylarının Okudukları Kitabı Daha Çok Nasıl Temin Ettiklerine İlişkin Bulgular

Tablo 5. Örneklemi Oluşturan Türkçe Öğretmeni Adaylarının Okudukları Kitabı Daha Çok Nasıl Temin Ettiklerine İlişkin Bulgular

Kitap Temini	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümel Yüzde
Satın alırım.	76	39.6	39.8	39.8
Arkadaşımdan ödünç alırım.	16	8.3	8.4	48.2
Kütüphaneden ödünç alırım.	92	47.9	48.2	96.3
Diğer	7	3.6	3.7	100.0
Toplam	191	99.5	100.0	
Toplam		100.0		

“Okuduğunuz kitapları nereden temin edersiniz?” sorusuna, katılımcıların % 47,9’u “Kütüphaneden ödünç alırım.”, % 39,6’sı “Satin alırım.”, % 8,3’ü “Arkadaşımdan ödünç alırım.”, % 3,6’sı ise “Diğer” cevabını vermişlerdir. Bu durum, kitap temininde kütüphane kullanımının daha etkili olduğunu göstermektedir.

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Kütüphane Kullanım Sıklıklarına İlişkin Bulgular

Tablo 6. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Kütüphane Kullanım Sıklıklarına İlişkin Bulgular

		Kütüphane Kullanma Sıklığı					Toplam	
		Her gün	Haftada	Ayda	Nadiren	Kullanmıyorum		
		1 - 2	1 - 2	.	.	.		
cinsiyet	Erkek	sayı	4	25	14	30	3	76
		%	5.3	32.9	18.4	39.5	3.9	100.0
	Kadın	sayı	5	45	23	36	7	116
		%	4.3	38.8	19.8	31.0	6.0	100.0
Toplam	sayı	9	70	37	66	10	192	
	%	4.7	36.5	19.8	34.4	5.2	100.0	

Tablo 6’da görüldüğü gibi, erkeklerin % 5,3’ü “her gün”, % 32,9’u “haftada 1 ya da 2 kez”, % 18,4’ü “ayda 1 ya da 2 kez”, %39,5’i “nadiren” kullanıyorum seçeneğini işaretlemiş, % 3,9’u da “kullanmıyorum” cevabını vermişlerdir. Kızların ise % 4,3’ü “her gün”, % 38,8’i “haftada 1 ya da 2 kez”, % 19,8’i “ayda 1 ya da 2 kez”, % 31’i “nadiren”, % 6’sı ise “kullanmıyorum” cevabını vermiştir.

Erkeklerin kütüphane kullanma sıklıklarında en belirgin durum “nadiren” seçeneği ile diğer tüm sıklıklara göre % 39,5 ile en belirgin aralıkta yer almasıdır. Kızların kütüphane kullanma sıklıklarında en belirgin durum “haftada 1 ya da 2” seçeneği ile diğer tüm sıklıklara göre % 38,8 ile en belirgin aralıkta yer almasıdır. Buna göre, kızların kütüphane kullanım sıklıkları, erkeklerden daha olumlu sonuçlar görülmektedir.

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Kütüphaneye Gitme Nedenlerine İlişkin Bulgular

Tablo 7. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Kütüphaneye Gitme Nedenlerine İlişkin Bulgular

		Kütüphaneye Gitme Nedeni					Toplam	
		Ders çalışmak için	Ödev yapmak için	Roman vb. okumak için	Ödünç kitap için	Diğer		
cinsiyet	Erkek	Sayı	11	10	9	40	6	76
		%	14.5	13.2	11.8	52.6	7.9	100.0
	Kadın	Sayı	20	15	28	49	4	116
		%	17.2	12.9	24.1	42.2	3.4	100.0
Toplam	Sayı	31	25	37	89	10	192	
	%	16.1	13.0	19.3	46.4	5.2	100.0	

Türkçe öğretmeni adaylarının kütüphaneye gitme nedenlerinin cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla çapraz sorgulama yapılmıştır. Buna göre; “ders çalışmak için” gelenlerin % 17,2’sini kızlar oluşturmaktadır. Yine “roman, hikâye vb.” kitaplar okumak için gelenlerin çoğunluğunu (% 24,1) kızlar oluşturmaktadır. Ödünç kitap almak için gelenlerin % 52,6’sını erkekler oluşturmaktadır.

Buna göre, kızların daha çok ders çalışmak ve roman, hikâye vb. kitaplar okumak için; erkeklerin ise daha çok ödünç kitap almak için kütüphaneye gittikleri görülmektedir.

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Okudukları Kitap Türlerinin Dağılımı

Tablo 8. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Okudukları Kitap Türlerinin Dağılımı

		Kitap Türü					Diğer	Toplam	
		Roman, hikâye	Şiir, deneme	Tarih, felsefe	Kişisel gelişim	Bilimsel inceleme			
cinsiyet	Erkek	Sayı	56	2	6	6	2	4	76
		%	73.7	2.6	7.9	7.9	2.6	5.3	100.0
	Kadın	Sayı	87	5	13	5	2	3	115
		%	75.7	4.3	11.3	4.3	1.7	2.6	100.0
Toplam		Sayı	143	7	19	11	4	7	191
		%	74.9	3.7	9.9	5.8	2.1	3.7	100.0

Tablo incelendiğinde kızların % 75,7'sinin "roman ve hikâye", % 11,3'ünün "tarih ve felsefe", % 4,3'ünün "şiir ve deneme", % 4,3'ünün "kişisel gelişim", % 1,7'sinin "bilimsel inceleme" türünde, % 2,6'sının ise diğer türlerde kitap okudukları görülmektedir.

Erkeklerin % 73,7'sinin "roman ve hikâye", % 7,9'unun "tarih ve felsefe", % 7,9'unun "kişisel gelişim", % 2,6'sının "şiir ve deneme", % 2,6'sının "bilimsel inceleme" türünde, % 5,3'ünün ise diğer türlerde kitap okudukları görülmektedir. Bu verilere göre, hem kız hem de erkek öğrenciler, roman ve hikâye kitapları okumayı, diğer türlere göre daha çok tercih etmektedirler.

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Boş Vakitlerini Değerlendirme Durumları

Tablo 9. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Boş Vakitlerini Değerlendirme Durumları

		Boş Vakitlerini Değerlendirme Durumu					Toplam	
		Sinema	Kitap	Bilgisayar, internet	Televizyo n	Diğer		
cinsiyet	Erkek	Sayı	2	13	38	7	16	76
		%	2.6	17.1	50.0	9.2	21.1	100.0
	Kadın	Sayı	4	35	50	11	15	115
		%	3.5	30.4	43.5	9.6	13.0	100.0
Toplam		Sayı	6	48	88	18	31	191
		%	3.1	25.1	46.1	9.4	16.2	100.0

Tablo 9'da Türkçe öğretmeni adaylarının boş vakitlerini değerlendirmede cinsiyetlerine göre farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Elde edilen verilere göre, boş vakitlerini kitap okuyarak değerlendirme oranının kızlarda % 30,4, erkeklerde ise % 17,1 olduğu görülmektedir. Bu durumda

kızlar, erkeklere oranla boş vakitlerinde daha fazla kitap okumaktadırlar. Ancak, hem kızların hem erkeklerin bilgisayar/internet kullanarak boş vakitlerini değerlendirme oranları, kitap okuyarak değerlendirme oranlarından daha fazladır.

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Okumalarına Engel Olan Nedenler

Tablo 10. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Okumalarına Engel Olan Nedenler

		Okumalarına Engel Olan Nedenler						Toplam	
		Ders yoğunluğu	Okuma alışkanlığının olmaması	Bilgisayar ve internet kullanmak	Televizyon izlemek	Kitap fiyatları	Zaman yok		Diğer
1	Sayı	15	9	12	1	4	8	4	53
	%	28.3	17.0	22.6	1.9	7.5	15.1	7.5	100.0
2	Sayı	14	5	10	0	3	5	1	38
	%	36.8	13.2	26.3	0.0	7.9	13.2	2.6	100.0
3	Sayı	14	24	13	1	3	5	7	67
	%	20.9	35.8	19.4	1.5	4.5	7.5	10.4	100.0
4	Sayı	14	7	3	1	1	4	3	33
	%	42.4	21.2	9.1	3.0	3.0	12.1	9.1	100.0
Toplam	Sayı	57	45	38	3	11	22	15	191
	%	29.8	23.6	19.9	1.6	5.8	11.5	7.9	100.0

Tablo 10 incelendiğinde, “Sizce kitap okumanıza engel olan en önemli şey hangisidir?” sorusuna, 1. sınıf öğrencileri % 28,3; 2. sınıf öğrencileri % 36,8; 3. sınıf öğrencileri % 20,9 ve 4. sınıf öğrencileri % 42,4 oranında “derslerin yoğunluğu” cevabını vermişlerdir.

1. sınıf öğrencilerinin % 17’si, 2. sınıf öğrencilerinin % 13,2’si, 3. sınıf öğrencilerinin % 35,8’i ve 4. sınıf öğrencilerinin % 21,2’si ise “okuma alışkanlığının olmaması” cevabını vermişlerdir.

Okuma engelini; 1, 2 ve 4. sınıf öğrencileri “derslerin yoğunluğu” olarak görürlerken, 3. sınıf öğrencileri, “okuma alışkanlıklarının olmaması” şeklinde belirtmişlerdir.

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Okuma Alışkanlıkları ve Günde Kaç Saat Televizyon İzlediklerine İlişkin Bulgular

Tablo 11. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Okuma Alışkanlıkları ve Günde Kaç Saat Televizyon İzlediklerine İlişkin Bulgular

		Okuma Alışkanlıkları					Toplam
		Yılda 15 Kitap	Yılda 6-14 Kitap	Yılda 1-5 Kitap	Hiç okumam	Diğer	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	
1 saatten az	Sayı	24	35	30	1	2	92
	%	26.1	38.0	32.6	1.1	2.2	100.0
Günde 1-5 saat	Sayı	6	27	18	1	1	53
	%	11.3	50.9	34.0	1.9	1.9	100.0
Ayrılan Süre 6-9 saat	Sayı	2	0	1	0	0	3
	%	66.7	0.0	33.3	0.0	0.0	100.0
Diğer	Sayı	9	15	13	2	4	43
	%	20.9	34.9	30.2	4.7	9.3	100.0
Toplam	Sayı	41	77	62	4	7	191
	%	21.5	40.3	32.5	2.1	3.7	100.0

Tablo incelendiğinde, 92 katılımcının (%47,3) günde 1 saatten az televizyon izlediği görülmektedir. Günde 1 saatten az televizyon izleyen katılımcılardan 24'ünün (%26,1) yılda en az 15 kitap, 35'inin yılda 6-14 kitap okuduğu tespit edilmiştir. Bu bulgulara göre, günde 1 saatten az televizyon izleyenlerin, diğer katılımcılara göre, okuma alışkanlıklarının üst düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

3. Sonuç ve öneriler

2012 PISA okuma becerileri testi sonuçlarına göre, ülkemiz 34 OECD ülkesi arasında 31.; PISA'ya katılan 65 ülke içerisinde ise 42. sıradadır. Bu tablo, ülkemizde anlamlı bir okuma alışkanlığının olmadığını göstermektedir. Yaptığımız bu anket çalışmasının sonuçları da PISA verilerini destekler mahiyettedir. Dolayısıyla ülkemizdeki okuma alışkanlığının artırılması için, aşağıda sunduğumuz önerilerin dikkate alınması fayda sağlayacaktır:

- Türkçe öğretmeni adaylarının çevrelerinde en çok arkadaşlarının (% 49,5) ve öğretmenlerinin (% 26) kitap okuduğu sonucuna ulaşılmıştır. Okumalarında ise; arkadaş çevrelerinin (% 27,1), kütüphanenin (% 22,4) ve öğretmenlerinin (% 21,4) önemli bir etkisinin olduğu görülmüştür.

Buna göre, öğretmenler, kitap okuma konusunda öğrencileri % 21,4 oranında etkilemiştir. Bu oranın oldukça düşük olduğu dikkat çekmektedir. Öğretmenler, öğrencilere örnek olmalı; kamuya açık alanlarda (sınıfta, okul bahçesinde vb.) kitap okumalı; derslerinde kitap tanıtımına yer vermelidirler.

Türkçe öğretmeni adaylarının çevrelerinde en çok arkadaşlarının kitap okuduğu (% 49,5) dikkate alındığında, arkadaşların bu yönde birbirlerini teşvik etmeleri, kitap okuma saatlerinin düzenlenmesi, okuma kulüplerinin oluşturulması, okuma alışkanlıklarının gelişmesine katkı sağlayabilir.

- Türkçe Öğretmeni adaylarının okudukları kitapları daha çok kütüphaneden temin ettikleri (% 47,9) sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların cinsiyete göre kütüphane kullanım sıklıkları incelendiğinde, erkeklerin kütüphane kullanma sıklıklarında en belirgin durum “nadiren” seçeneği ile diğer tüm sıklıklara göre % 39,5 ile en belirgin aralıkta yer almasıdır. Kızların kütüphane kullanma sıklıklarında en belirgin durum “haftada 1 ya da 2 ” seçeneği ile diğer tüm sıklıklara göre % 38,8 ile en belirgin aralıkta yer almasıdır. Buna göre, kızların kütüphane kullanım sıklıklarında, erkeklere oranla çok daha olumlu sonuçlar görülmektedir. Buna rağmen erkek öğrencilerin % 38,2’si, kız öğrencilerin % 43,1’i, kütüphane kullanım sıklıklarını “her gün” ve “haftada 1-2” olarak belirtmişlerdir.

Bu sonuçlardan hareketle, Türkçe öğretmeni adaylarının hem kütüphaneden ödünç kitap alma hem de kütüphane kullanma sıklıklarının, Batıdaki ülkelere göre oldukça düşük olduğu söylenebilir.

Kütüphane kullanımının artırılması için kütüphaneler, alt yapı olarak daha cazip hâle getirilmelidir. Kütüphanelerdeki kitaplar güncellenmeli; kütüphaneler, kitap türü ve süreli yayınlar bakımından zenginleştirilmelidir. Kütüphanelerde sıcaklık, ışık, ses vb. fizikî şartlar iyileştirilmelidir.

- Kız öğrencilerin daha çok ders çalışmak ve roman, hikâye vb. kitaplar okumak için (%24,1); erkek öğrencilerin ise daha çok ödünç kitap almak için (%52,6) kütüphaneye gittikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Yukarıda bahsedildiği üzere kütüphane şartlarının iyileştirilmesi, öğrencilerin ders çalışma, ödev yapma, kitap okuma, ödünç kitap alma amaçlarıyla birlikte diğer amaçlar doğrultusunda da kütüphane kullanımlarını arttıracaktır.

- Hem kız (%75,7) hem de erkek öğrenciler (%73,7), roman ve hikâye kitapları okumayı, diğer türlere göre daha çok tercih etmektedirler.

Ancak sadece bu türlerin okunması, öğrencilerin kişisel gelişimleri için yeterli değildir. Öğrencilerin düşünme ve düşünce boyutunu geliştirecek felsefî, kültürel vb. kitapların tanıtımı yapılmalı; bu kitaplar oluşturulurken yaş düzeyine uygun şekilde kelime seçimi yapılmalı, yine yaş düzeyine uygun olarak kitapta yer alması gereken kelime sayısına dikkat edilmelidir.

- Boş vakitlerini kitap okuyarak değerlendirme oranının kızlarda % 30,4; erkeklerde ise % 17’1 olduğu görülmüştür. Bu durumda kızlar, erkeklere oranla boş vakitlerinde daha fazla kitap okumaktadır. Ancak, hem kızların hem erkeklerin bilgisayar/internet kullanarak boş vakitlerini değerlendirme oranları, kitap okuyarak değerlendirme oranlarından daha fazladır.

Yapılan araştırmada, öğrencilerin interneti daha çok sohbet etmek için kullandıkları tespit edilmiştir. Kullanıcılara diğer kültürel birikimleri (edebiyat, sanat, tarih, felsefe vb.) kazandırabilmesi için internet ortamı, cazip ve ilgi çekici hâle getirilmelidir. Bunun için e-kitap sitelerinin ve programlarının sayıları artırılmalı; bunlar, ücretsiz olarak okuyucuların hizmetine sunulmalı ve tanıtımları da halkın görebileceği, kamuya açık alanlarda yapılmalı; e-kitap siteleriyle ilgili broşürler dağıtılmalıdır. E-kitapların punto büyüklüğü, sayfa yapısı ve donanımı (renk, ışık vb.) okumaya elverişli olmalıdır. İnternette kitap okuma ortamları, reklamlardan arındırılmalı ve sadece kitap sayfalarını ihtiva etmelidir.

- Kitap okumaya engel olarak, 1 (% 28,3), 2 (%36,8) ve 4. (% 42,4) sınıf öğrencileri derslerinin yoğunluğunu; 3. sınıf öğrencileri ise (% 35,8) okuma alışkanlıklarının olmamasını göstermişlerdir.

Öğrencilerin ders yoğunluğu, onların kitap okumalarını engellemeyecek şekilde ayarlanmalı; müfredat da bu doğrultuda düzenlenmelidir.

- Günde 1 saatten az televizyon izleyen katılımcılardan 24'ünün (%26,1) yılda en az 15 kitap, 35'inin yılda 6-14 kitap okuduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçtan da anlaşılacağı üzere, günde 1 saatten az televizyon izleyenlerin, diğer katılımcılara göre, okuma alışkanlıklarının üst düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Dolayısıyla televizyona çok vakit ayırmanın, kitap okuma oranını düşürdüğü görülmektedir. Bu oranı arttırabilmek için, okuma isteğini arttıracak programlarla kitap tanıtım programlarına özellikle yer verilmelidir. Bu programlarda ayrıca, okuyucuların ilgisini çekecek güncel yayınların tanıtılması yoluna gidilmelidir.

Kaynakça

Akçataş, A. (2002). Dile Hâkimiyetin Geliştirilmesinde Verimli Okumanın Önemi. *Türk Dili*, Sayı: 604, s.308313.

Balcı, A. (2009). *İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlık ve İlgileri Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2009, Ankara.

Coşkun, M. Volkan. (2008). *Türkçenin Ses Bilgisi*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Dökmen, Ü. (1994). *Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlığı Üzerine Psiko-Sosyal Bir Araştırma*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

Özbay, M. (2006). *Okuma Eğitiminde Çevre Faktörü*. Eorusion Journal of Educational Research. Sayı: 24, s.161-170.

Özbay, M. (2009). *Anlama Teknikleri: I Okuma Eğitimi*, Ankara: Öncü Kitap.

Sağlam M., Suna Ç. ve Çengelli M. (2008). Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlıklarını Etkileyen Etmenlere İlişkin Görüş ve Önerileri. *Millî Eğitim Dergisi*, Sayı: 178, s. 8-22.

Sevmez, H. (2009). *Türkçe Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlığı ve Kütüphane Kullanımı Üzerine Bir İnceleme (SÜ Eğitim Fakültesi Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009, Konya

MEB (2013). PISA 2012 Ulusal Ön Raporu. (<http://pisa.meb.gov.tr/wp-content/uploads/2013/12/pisa2012-ulusal-on-raporu.pdf> adresinden, 03.02.2014 tarihinde alınmıştır.

<http://www.kygm.gov.tr/TR,9/istatistikler.html>

Perihan Gülce ÖZKAYA	Arş. Gör., Türkçe Eğitimi Bölümü, Eğitim Fakültesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi E-mail: gozkaya@mu.edu.tr
Didem ÇETİN	Yard. Doç. Dr. Türkçe Eğitimi Bölümü, Eğitim Fakültesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi E-mail: dcetin@mu.edu.tr